14
Toetsen en examens

Toetsen en examens

Aan de orde is het **tweeminutendebat Toetsen en examens (CD d.d. 09/09)**.

De **voorzitter**:
Ik heropen de vergadering. Aan de orde is het tweeminutendebat Toetsen en examens. Weer van harte welkom aan de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. De eerste spreker van de zijde van de Kamer is mevrouw Rooderkerk. Zij spreekt namens D66. Gaat uw gang.

Mevrouw **Rooderkerk** (D66):
Dank, voorzitter. Ik heb de volgende motie.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat het Nederlandse onderwijs werkt met kerndoelen, die richting geven aan wat leerlingen gedurende hun schoolloopbaan moeten leren;

constaterende dat de huidige kerndoelen ruimte laten voor verschillende interpretaties van het minimaal te bereiken kennis- en vaardigheidsniveau;

constaterende dat in Vlaanderen wordt gewerkt met minimumdoelen die een behapbaar aantal inhoudelijke, concrete en meetbare doelen formuleren waarop het curriculum kan worden geënt;

constaterende dat ook in Engeland wordt gewerkt met een landelijk curriculum waarin concreet is vastgelegd welke kennis en vaardigheden leerlingen zich per onderwijsfase eigen moeten maken met het oog op betere geletterdheid en gecijferdheid van de bevolking;

constaterende dat daarmee voor leraren en schoolleiders duidelijker wordt wat leerlingen op verschillende momenten in hun basisschoolloopbaan minimaal moeten kennen en kunnen;

verzoekt de regering bij de voorgenomen herziening van de referentiekaders de mogelijkheid uit te werken voor meer inhoudelijk concrete en meetbare minimumdoelen, als concretisering van de wettelijke kerndoelen, waarbij de Vlaamse systematiek als voorbeeld kan dienen,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door de leden Rooderkerk, Boomsma en Armut.

Zij krijgt nr. 887 (31293).

Mevrouw **Rooderkerk** (D66):
Dank, voorzitter.

De **voorzitter**:
Dank u wel. De volgende spreker van de zijde van de Kamer is mevrouw Raijer. Zij spreekt namens de PVV.

Mevrouw **Raijer** (PVV):
Dank u wel, voorzitter. Ik heb één motie.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de kwaliteit van schoolexamens tussen scholen sterk kan verschillen;

van mening dat een diploma op iedere school dezelfde waarde en betrouwbaarheid moet hebben;

verzoekt de regering te komen met landelijke minimale kwaliteitswaarborgen voor de totstandkoming, afname en beoordeling van schoolexamens, met behoud van ruimte voor het eigen karakter van het schoolexamen;

verzoekt de regering de Kamer hierover voor het einde van het schooljaar te informeren,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door het lid Raijer.

Zij krijgt nr. 888 (31293).

Dank u wel. De volgende spreker van de zijde van de Kamer is mevrouw Beckerman, die spreekt namens de Socialistische Partij.

Mevrouw **Beckerman** (SP):
Voorzitter. Het is bijna twaalf uur nadat ik begonnen ben hier vanochtend. Ik hou het kort. Wij zijn heel erg blij dat er weer één doorstroomtoets, zoals dat nu heet, één toets komt aan het einde van de basisschool. De SP was altijd tegen het invoeren van die marktwerking. Het is echt goed dat daar nu van teruggekomen wordt. Wij willen daarbij wel waarborgen dat die goed toegankelijk is en daarom deze motie.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat elk kind een gelijke kans verdient op een passend schooladvies;

overwegende dat de toegankelijkheid van toetsing daarvoor geen drempel mag vormen;

verzoekt de regering toegankelijkheidseisen zoals inclusief ontwerp en digitale toegankelijkheid volgens de meest actuele WCAG-richtlijnen als harde eis mee te nemen in de aanbestedings- of inkoopprocedure voor de nieuwe doorstroomtoets,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door de leden Beckerman en Moorman.

Zij krijgt nr. 889 (31293).

Mevrouw **Beckerman** (SP):
Dank u wel.

De **voorzitter**:
Dank u wel. De volgende spreker van de zijde van de Kamer is mevrouw Armut, die spreekt namens de fractie … van het CDA. Ja, ik wist het nog. Gaat uw gang.

Mevrouw **Armut** (CDA):
Dank, voorzitter. Ik heb één motie.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat een toets een momentopname is en dat een zorgvuldig schooladvies vraagt om een compleet, breed beeld van de leerresultaten en de ontwikkeling van een leerling;

overwegende dat het onderbouwde professionele oordeel van de leraar van grote waarde is naast een momentopname als de doorstroomtoets;

verzoekt de regering om bij de verdere uitwerking van de doorstroomtoets het voorstel van Cito voor een breed overgangsdossier expliciet te betrekken en met leraren en scholen uit te werken hoe toetsresultaten, de ontwikkeling van de leerling en het onderbouwde lerarenoordeel gezamenlijk kunnen bijdragen aan passende advisering en plaatsing;

verzoekt de regering de Kamer hierover te informeren in de aangekondigde brief over de doorstroomtoets in het eerste kwartaal van 2027,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door de leden Armut, Boomsma en Rooderkerk.

Zij krijgt nr. 890 (31293).

Mevrouw **Armut** (CDA):
Dank u wel.

De **voorzitter**:
Dank u wel. De volgende spreker van de zijde van de Kamer is mevrouw Moorman, namens de fractie van PRO.

Mevrouw **Moorman** (PRO):
Ik heb drie moties en een vraag.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat leerlingadministratiesystemen vanaf elk door de school gekozen leerjaar, soms al vanaf groep 3, automatisch een verwacht niveau van voortgezet onderwijs naast de toetsresultaten kunnen tonen;

overwegende dat vroege niveaulabels en uitstroomprognoses de verwachtingen van leraren en ouders beïnvloeden en daarmee het onderwijsaanbod dat een kind krijgt, waardoor verschillen in startpositie worden bevestigd in plaats van verkleind;

overwegende dat toetsaanbieders zelf ook op dit risico wijzen;

verzoekt de regering om in overleg met de PO-Raad en leveranciers van leerlingadministratiesystemen te bewerkstelligen dat geautomatiseerde prognoses van het niveau van voortgezet onderwijs per leerling niet worden getoond vóór groep 7;

verzoekt de regering dit zo nodig te verankeren in regelgeving over het leerlingvolgsysteem en daaraan gekoppelde administratiesystemen,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door de leden Moorman, Rooderkerk en Kostić.

Zij krijgt nr. 891 (31293).

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat sinds 2020-2021 de onderwijsinspectie scholen beoordeelt op door leerlingen behaalde referentieniveaus voor lezen, taalverzorging en rekenen;

constaterende dat leerlingen zelf in leerlingvolgsystemen meestal worden beoordeeld op hun positie ten opzichte van leeftijdsgenoten;

overwegende dat een relatieve norm altijd een vast percentage leerlingen als "onder gemiddeld" bestempelt, ongeacht wat zij kunnen;

overwegende dat relatieve normen wél een legitieme functie hebben bij het signaleren van leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben;

verzoekt de regering om de Regeling beoordelingskader lvs zodanig te wijzigen dat erkende lvs-toetsen voor elk leerjaar rapporteren in termen van de beheersing van de leerdoelen;

verzoekt de regering deze ook zo te wijzigen dat relatieve niveau-indelingen uitsluitend beschikbaar zijn als signaleringsinstrument voor de leraar en intern begeleider;

verzoekt de regering te bewerkstelligen dat relatieve niveaulabels niet worden opgenomen in het onderwijskundig rapport, in de overdracht tussen scholen en in het rapport aan ouders en leerlingen,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door de leden Moorman, Roodenkerk, Stoffer en Kostić.

Zij krijgt nr. 892 (31293).

Mevrouw **Moorman** (PRO):
Tot slot, voorzitter.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat het kabinet werkt aan een nieuwe wet waarin het aantal verschillende doorstroomtoetsen wordt teruggebracht naar één;

verzoekt de regering om in de komende wet op te nemen dat de aanbieder van de doorstroomtoets geen winstoogmerk mag hebben,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door de leden Moorman, Beckerman en Kostić.

Zij krijgt nr. 893 (31293).

Mevrouw **Moorman** (PRO):
Voorzitter, tot slot een hele korte vraag.

De **voorzitter**:
Nee. Nee, dat ga ik niet doen. U had al mazzel, want uw timer liep niet, dus u was al ruim tweeënhalve minuut onderweg. We stoppen het dus hier.

Mevrouw **Moorman** (PRO):
O, dan houd ik op. Ik had een hele interessante laatste vraag.

De **voorzitter**:
Dat zal. Die gaan we vast nog een keer horen. De volgende spreker van de zijde van de Kamer is de heer Boomsma.

De heer **Boomsma** (JA21):
Dank u wel, voorzitter. Ik heb een motie.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat basisscholen sinds schooljaar 2023-2024 verplicht zijn het schooladvies van een leerling naar boven bij te stellen wanneer deze een doorstroomtoets heeft gemaakt met een score die hoger uitvalt dan het schooladvies, en dat hierdoor veel leerlingen terechtkomen op een schooltype waar zij niet op hun plaats zijn;

constaterende dat de praktijk van "kansrijk adviseren" ertoe leidt dat leerlingen veel vaker dan voorheen moeten afstromen naar een lager schooltype dan voor de introductie van de verplichte bijstelling en dat dit gepaard gaat met frustratie en het gevoel te hebben gefaald;

constaterende dat recent onderzoek suggereert dat het idee dat leerkrachten bij schooladviezen vaak (onbewust) discrimineren niet is bewezen en dat negatieve vooringenomenheid van leerkrachten tegen lage SES-groepen voor een groot deel een statistische optische illusie is;

overwegende dat scholen die wensen af te wijken van de bijstellingsplicht dit nu zo uitgebreid moeten motiveren dat zij er vaak bij voorbaat maar van afzien;

verzoekt de regering te bevorderen dat scholen daadwerkelijk zonder disproportionele onderbouwing en dossiervorming in het belang van de leerling kunnen afzien van de bijstelling van het schooladvies en de formulering van deze wettelijke bepaling opnieuw te bezien in aanloop naar de invoering van de centrale eindtoets,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door de leden Boomsma en Flach.

Zij krijgt nr. 894 (31293).

De heer **Boomsma** (JA21):
Dank u wel.

De **voorzitter**:
Over de heer Flach gesproken: daar is hij. Hij is de laatste spreker van de zijde van de Kamer van vanavond. Aan u is het woord, meneer Flach.

De heer **Flach** (SGP):
Dank u wel, voorzitter. Ik ben hier even als vervanger van mijn collega Stoffer. Ik kan de appreciatie helaas ook niet afwachten, maar die luister ik in de laatste trein mee.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de Kamer heeft uitgesproken dat onwenselijke effecten ontstaan doordat de doorstroomtoets onverenigbare functies is gaan vervullen en dat deze toets weer primair dienstbaar moet zijn aan de leerling en leraar;

overwegende dat de zorgvuldige invoering van een centrale doorstroomtoets niet mogelijk is zonder gelijktijdige herijking van de wettelijke functies van de doorstroomtoets, aangezien deze toets nauw verband houdt met de wijze waarop leerresultaten van scholen worden beoordeeld, met de manier waarop het beheersen van basisvaardigheden in beeld wordt gebracht en met de status van het schooladvies;

verzoekt de regering de invoering van een centrale doorstroomtoets en de herijking van de wettelijke functies van de doorstroomtoets gelijktijdig ter hand te nemen en in samenhang uit te werken in een wetsvoorstel,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door de leden Flach en Boomsma.

Zij krijgt nr. 895 (31293).

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat de verdeling van studielasturen grote invloed heeft op de inhoud en het aanbod van vakken in de bovenbouw van het voortgezet onderwijs;

constaterende dat na een lang traject van curriculumherziening nog steeds geen zicht is op de voorgenomen inrichting van de studielasturen, terwijl dat van wezenlijk belang is naast de herziening van de examenprogramma's;

verzoekt de regering het onderwijsveld op korte termijn duidelijkheid te bieden over de voorgenomen verdeling van de studielasturen, en de Kamer hierover te informeren voor 1 december aanstaande,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door de leden Flach en Rooderkerk.

Zij krijgt nr. 896 (31293).

De heer **Flach** (SGP):
Dank voor het feit dat de interrupties achterwege blijven.

De **voorzitter**:
Uitstekend. Dank u wel. Daarmee is er een einde gekomen aan de termijn van de zijde van de Kamer. Ik ga voor vijf minuten schorsen, tot pak 'm beet 22.17 uur, voor de appreciatie van de zijde van het kabinet. Ik schors de vergadering tot 22.17 uur.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

De **voorzitter**:
Ik heropen de vergadering. Aan de orde is de appreciatie van de zijde van het kabinet in het tweeminutendebat Toetsen en examens. Ik geef het woord aan de staatssecretaris.

Staatssecretaris **Tielen**:
Voorzitter. Toetsen en examens is ook weer echt … We hebben een avond vol mooie onderwerpen. Maar laat ik er niet meer woorden aan wijden dan nodig.

De motie op stuk nr. 887 van mevrouw Rooderkerk, meneer Boomsma en mevrouw Armut gaat over de wettelijke minimumdoelen en de wettelijke kerndoelen. Daarbij wil ik wel zeggen dat dat met name over taal en rekenen en wiskunde gaat, twee van de belangrijke basisvaardigheden. We zijn nu bezig met het herijken van de referentieniveaus daaromtrent. Dat is nog best wel een ingewikkelde puzzel, maar het is belangrijk genoeg. Ik neem de motie van de drie leden daar graag in mee, dus die geef ik oordeel Kamer.

De **voorzitter**:
De motie op stuk nr. 887: oordeel Kamer.

Staatssecretaris **Tielen**:
Tenminste, als de Kamer dat ook vindt natuurlijk. Daar moeten we dan nog op wachten.

Dan de motie op stuk nr. 888 van mevrouw Raijer. Daarin staat, ik denk terecht, dat elke school dezelfde waarde aan het diploma moet kunnen geven. Daarom is deze motie ook eigenlijk overbodig, want we doen dat al. We hebben natuurlijk een PTA, zoals het zo mooi heet. De nieuwe examenprogramma's worden nu opgeleverd op basis van de hernieuwde kerndoelen. Ik ga nog dit jaar, dus niet aan het einde van het schooljaar maar aan het einde van het kalenderjaar, dat ook uiteenzetten in onze visie op toetsen en examens, als reactie op het rapport van de Onderwijsraad daarover. Hopelijk kan mevrouw Raijer daar dus in terugvinden wat ze ook graag wil. De motie is dus overbodig.

De **voorzitter**:
De motie op stuk nr. 888 is overbodig.

Staatssecretaris **Tielen**:
Dan de motie op stuk nr. 889 van mevrouw Beckerman en mevrouw Moorman. Het lijkt mij heel erg goed om de harde eis die daarin staat mee te nemen. Het staat er ook stevig in, maar ik denk dat het heel belangrijk is. Ik geef de motie dus oordeel Kamer.

De **voorzitter**:
De motie op stuk nr. 889: oordeel Kamer.

Staatssecretaris **Tielen**:
Dan de motie op stuk nr. 890 van mevrouw Armut, meneer Boomsma en mevrouw Rooderkerk over de doorstroomtoets en het voorstel van het Cito met betrekking tot het brede overgangsdossier. Wij zijn nu aan het kijken naar de mogelijkheden om een breder profiel in het schooladvies mee te nemen — dat kunnen docenten natuurlijk al doen — maar het lijkt me een goed idee om te kijken wat het overgangsdossier voor waarde zou kunnen hebben, dus ik neem dat graag mee in de verkenning daarnaar die we nu aan het uitvoeren zijn. Dat lijkt me dus ondersteuning van beleid, of eigenlijk — dat is nog mooier — een aanmoediging. In het eerste kwartaal van 2027 zullen we daar ook schriftelijk op terugkomen.

De **voorzitter**:
De motie op stuk nr. 890: oordeel Kamer.

Staatssecretaris **Tielen**:
Oordeel Kamer, ja. Dan de motie op stuk nr. 891 van mevrouw Moorman over de prognoses. Met name dat geautomatiseerde … Ik denk te weten wat mevrouw Moorman daarbij voelt. Ik geef de motie oordeel Kamer.

De **voorzitter**:
De motie op stuk nr. 891 krijgt oordeel Kamer.

Staatssecretaris **Tielen**:
De motie op stuk nr. 892 heeft drie verzoeken. Dat is natuurlijk wel veel. Laat ik even kijken wat ik lees in die drie verzoeken. Even kijken of ik het goed begrijp. Ik ben met de leveranciers van leerlingvolgsystemen of leerlingadministratiesystemen aan het verkennen of we ervoor kunnen zorgen dat de resultaten die gepresenteerd worden, ook aansluiten bij wat het onderwijsveld, dus de docenten, nodig heeft, zonder dat er nadelige effecten voor de leerling zijn. Dat is waar we nu naar zoeken. Mevrouw Moorman en ook de andere leden hebben daar een aantal aanscherpingen op aangebracht. Volgens mij kunnen we die meenemen in die verkenning, samen met de leveranciers daarvan. Dus als mevrouw Moorman dat ook zo ziet, dan geef ik die motie graag oordeel Kamer.

De **voorzitter**:
Ik kijk even naar de indiener. Is mevrouw Moorman akkoord met de appreciatie? Daar heeft zij een vraag over.

Mevrouw **Moorman** (PRO):
Ik denk het wel, maar om het even scherp te hebben: de bedoeling is dat we leerlingen niet per definitie relatief tegenover elkaar zetten, omdat je dan altijd verliezers hebt. Het moet gaan over wat je nou uiteindelijk kan na een bepaalde klas of een bepaald leerjaar. Inderdaad zou ik heel graag willen dat we dat bewerkstelligen. Ik snap dat dat natuurlijk samen met de aanbieders moet. Zijn we het met elkaar eens dat dat de lezing is?

Staatssecretaris **Tielen**:
Volgens mij ook. Wat het ingewikkeld maakt, is dat we er natuurlijk allemaal wel voor willen zorgen dat in ieder geval dat minimumniveau, dat we ook met die referentieniveaus aan het herijken zijn, ook het streefdoel moet zijn voor de leerlingen. Dat is waarom ik die verkenning echt ook wel nodig heb om zelf goed te kunnen internaliseren hoe het zit. Maar volgens mij begrijpen mevrouw Moorman en ik elkaar. Daar vertrouw ik ook op; anders roept mevrouw Moorman mij wel weer terug.

De **voorzitter**:
Ja, ongetwijfeld. De motie op stuk nr. 892: oordeel Kamer.

Staatssecretaris **Tielen**:
De motie op stuk nr. 893 gaat over het winstoogmerk van de doorstroomtoets. Dan ben ik altijd geneigd om te zeggen: ik vind dat heel sympathiek, want ik snap het goed. Maar op dit moment kan ik dat nog niet oordeel Kamer geven, omdat we nu aan het kijken zijn hoe we die governance gaan inrichten. Ik lees in de motie dat we het liefst een publieke aanbieder van die doorstroomtoets hebben, maar ik vind het te vroeg om daar nu al zo hard ja of nee op te kunnen zeggen — terwijl ik het echt wel begrijp. Ik zou het dus eigenlijk fijn vinden als mevrouw Moorman en de andere leden de motie willen aanhouden, want ik kom natuurlijk nog terug op hoe we omgaan met — het is een ingewikkeld woord — de governance, dus hoe we dat nou helemaal in gaan regelen.

De **voorzitter**:
Het verzoek is om de motie aan te houden. Is mevrouw Moorman daartoe bereid?

Staatssecretaris **Tielen**:

Maar ik heb goed gehoord wat de leden willen.

Mevrouw **Moorman** (PRO):
We hadden vooraf natuurlijk al even contact. Toen was het oordeel inderdaad "ontijdig", terwijl ik juist denk: het is goed als de Kamer een richting wijst voor die governance. Waarom zouden we allemaal dingen gaan uitzoeken die we helemaal niet willen? Maar ik hoor de staatssecretaris ook zeggen: ik begrijp het wel. Ik heb ook een beetje het gevoel dat er een ondertoon is van: ik snap het eigenlijk ook wel.

De **voorzitter**:
Nou, laten we dat aan het kabinet over.

Mevrouw **Moorman** (PRO):
Als ik het dus zo mag begrijpen dat de staatssecretaris haar uiterste best gaat doen om inderdaad uiteindelijk niet dat winstoogmerk erin te hebben, dan wil ik 'm voor nu wel aanhouden.

Staatssecretaris **Tielen**:
Ik denk dat we elkaar daar echt wel in kunnen vinden.

De **voorzitter**:
Ja, dat denk ik ook wel.

Staatssecretaris **Tielen**:
Uiteindelijk wil ik nu gewoon niet allerlei wegen afsluiten, want de kwaliteit en de toegankelijkheid — daar hebben we het eerder over gehad bij een aantal moties — blijven natuurlijk cruciale randvoorwaarden.

De **voorzitter**:
Dan begrijp ik het goed dat de motie op stuk nr. 893 wordt aangehouden.

Op verzoek van mevrouw Moorman stel ik voor haar motie (31293, nr. 893) aan te houden.

Daartoe wordt besloten.

Staatssecretaris **Tielen**:
Dat is het mooie van debat, hè, voorzitter. We gebruiken met elkaar de taal om … Enzovoort.

De **voorzitter**:
Er is begrip! De motie op stuk nr. 894.

Staatssecretaris **Tielen**:
Meneer Boomsma had een motie over disproportionele onderbouwing en dossiervorming en de bijstelling van het schooladvies. Eigenlijk is die overbodig, maar gezien het debat snap ik ook wel dat meneer Boomsma samen met meneer Flach deze motie indient, omdat we het daar natuurlijk best lang over gehad hebben. Scholen kunnen er immers al voor kiezen om het advies al dan niet bij te stellen, afhankelijk van het belang van de leerling, maar dat moet wel goed worden gemotiveerd. Is dat disproportioneel? Ik denk het niet. Overigens is het zo dat onbewust discrimineren niet kan worden bewezen; dat schrijft meneer Boomsma ook in de motie. Dat is zo, en tegelijkertijd zien we ook echt wel groepen met onderadvisering, waarvan we ons echt afvragen hoe dat nou kan. Maar goed, de motie is dus eigenlijk overbodig.

De **voorzitter**:
Ah, dat is 'm dus. "Overbodig" voor de motie op stuk nr. 894.

Staatssecretaris **Tielen**:
Sorry, meneer de voorzitter.

De **voorzitter**:
Daar hoeft het kabinet geen sorry voor te zeggen. De motie op stuk nr. 895.

Staatssecretaris **Tielen**:
De motie op stuk nr. 895 van de heer Flach had ik nog niet op papier gekregen, zie ik trouwens. Ik had het oordeel wel opgeschreven. Die gaat onder andere over de invoering van een centrale doorstroomtoets en de wettelijke functies van die doorstroomtoets gezamenlijk in een wetsvoorstel uit te werken. Ik heb in een brief aangegeven dat ik inderdaad toe wil naar één doorstroomtoets. Daar hebben we het dus in het debat ook over gehad. Daar is een wetsvoorstel voor nodig. De Kamer heeft daar ook van gezegd: zo snel mogelijk, liever sneller dan wat ik wenselijk en mogelijk acht. Daar nu nog een ander vraagstuk in meenemen gaat dat wetsvoorstel sowieso vertragen en ook, denk ik, vertroebelen. Ik snap dus goed waar meneer Flach en meneer Stoffer vandaan komen, maar die motie ga ik echt ontraden.

De **voorzitter**:
De motie krijgt het oordeel ontraden.

Staatssecretaris **Tielen**:
Dan de laatste motie, als ik tenminste goed heb meegeteld.

De **voorzitter**:
Dat is correct.

Staatssecretaris **Tielen**:
Dat is de motie op stuk nr. 896 van de heer Flach en mevrouw Rooderkerk over de studielasturen. We zijn nu bezig met de ontwerpruimte. Dat is het officiële jargonwoord voor die studielasturen. We gaan dus niet over de inhoud, maar over de manier waarop een school om kan gaan met die verschillende uren. Ik twijfel een beetje over die 1 december; u hoort mijn aarzeling. Ik wil daar echt wel snel … We zijn er nu mee bezig en ik snap ook dat het op korte termijn moet. Maar 1 december vind ik lastig. Het nadeel is dat meneer Flach er nu niet is; anders kon ik met hem onderhandelen over de terminologie. Als die blijft zoals die is, dan moet ik 'm ontraden. Tegelijkertijd snap ik ook wel wat we willen doen. We zijn bezig om dat te rege-

len, maar dat wordt echt het volgende kalenderjaar. Dus ontraden.

De **voorzitter**:
Daarmee krijgt de motie de appreciatie ontraden.

Staatssecretaris **Tielen**:
Ja.

De **voorzitter**:
Daarmee is er ook een einde gekomen aan de bijdrage van de zijde van het kabinet en dus ook aan het tweeminutendebat.

De beraadslaging wordt gesloten.

De **voorzitter**:
Over alle ingediende moties van de afgelopen vijf tweeminutendebatten wordt op 6 oktober gestemd. Dat is aanstaande dinsdag. Ik dank de staatssecretaris, de Kamerleden en de mensen op de publieke tribune. Daarmee sluit ik de vergadering van 30 september. De vergadering is gesloten.